

Daugavpils Universitātes stratēģiskā attīstība (2023–2028)

Iepazīstoties ar "Daugavpils Universitātes attīstības stratēģiju 2015–2020. gadam", var konstatēt, ka stratēģija plaši un detalizēti aptver DU potenciālo attīstību iepriekšējā plānošanas periodā, taču līdzīgi kā, analizējot Latvijas Nacionālās attīstības plānu (2015.–2020.), jāatzīst, ka tieši daudzpusējie mērķi, nepietiekamais finansējums, ģeopolitiskie izaicinājumi, ir kavējuši atsevišķu rezultātīvo rādītāju sasniegšanu un nepietiekami stiprinājuši tieši cilvēkresursus (nekonkurētspējīgs atalgojums, sadrumstalotās slodzes, nepietiekamā akadēmiskā personāla ataudze, zems doktora grādu ieguvušo absolventu skaits u.c.).

Tai pašā laikā var redzēt, ka trīs no četriem izvirzītajiem prioritārajiem virzieniem (reģionālistika, sociālās un dabaszinātnes) ir spējuši attīstīties arī ierobežota pieejamā finansējuma un sadarbības platformu (Covid ietekme, Krievijas izraisītais karš, ekonomiskā krīze) apstākļos. Tas nozīmē, ka, plānojot šī posma attīstības stratēģiju, ir stiprināma tieši šo zinātņu virzienu attīstība, tādējādi realizējot ne tikai "Augstskolu likumā" un vairākos Ministru kabineta informatīvajos ziņojumos nostiprināto augstākās izglītības un pētniecības reformu, bet arī mērķtiecīgi pildot "Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā līdz 2030. gadam", "Latvijas Nacionālajā attīstības plānā 2012.–2027. gadam", "Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam" u. c. plānošanas dokumentu rīcībprogrammu.

Jāpiebilst, ka redzējumā apzināti nav izmantoti kvantitatīvie kritēriji (tie ir izmantoti retāk, nekā to paredzētu stratēģisks redzējums), jo publiskajā telpā pieejamā informācija ir samērā ierobežota, piemēram, darbinieku skaits DU, budžeta plānojums, lielākie izdevumi, studējošo skaits pa programmām, fakultātēm utt. Konceptuāli svarīgi ir saprast, vai ir nobriedusi augstskolu reformas nepieciešamība pašā DU, katrā no tās darbiniekiem, tāpēc stratēģiskās attīstības redzējums ir vērsts uz atsevišķu universitātes pastāvēšanas un attīstības nosacījumu pārskatīšanas akūto nepieciešamību. Kvantitatīvie rādītāji var tikt papildināti, saņemot pilnīgu DU SWID analīzi un datus.

VĒRTĪBAS

Līderība – spēja aizraut un rīkoties proaktīvi, būt notikumu līderim studiju, zinātnes, sabiedriskās domas attīstības, pilsoniskās līdziesaistes un valorizācijas procesos. Svarīgi, ka universitātes vadošais akadēmiskais personāls un administrācijas pārstāvji ir eksperti savā darbības jomā, kas spēj prognozēt pārstāvētās nozares attīstības tendences, par tām komunicēt ar dažādām sabiedrības grupām, pārstāvēt savu viedokli kā zinātnieku, tā nozares profesionāļu domnīcās, forumos.

Sadarbība – spēcīgas komandas veidošana studiju virzienā, fakultātē, institūtā; konsorcijs veidošana studiju, zinātnisko un komercializācijas izaicinājumu risināšanai nacionālā un starptautiskā līmenī; kā arī izglītības ekosistēmā starp izglītības iestādēm reģionā, stiprinot sadarbību no pirmsskolas iestādes līdz mūžizglītības piedāvājumam; topošo, esošo un bijušo studējošo (Absolventu asociācija) aktīvāka iesaiste DU ilgtspējas nodrošināšanā.

Izaugsme – pieejamo resursu efektīva izmantošana, mūsdienīgu un starprozaru risinājumu un pieeju aktualizēšana, cilvēkkapitāla atbalsts un ataudzes nodrošināšana, ilgtspējīga attīstība.

Kvalitāte un profesionalitāte – kā pamatvērtības katrā universitātes darbības posmā, attieksmē un rezultātā.

Misija

Esam radoši un atvērti zināšanu sabiedrības un labklājības veidošanā

Vīzija

Daugavpils Universitāte (DU) – Eiropā atpazīstama lietišķo zinātņu universitāte, Latgales reģiona izglītības ekosistēmas centrs, kas piedāvā pētniecības, studiju un inovāciju pakalpojumus un risinājumus reģionā, valstī un Eiropā.

Galvenie indikatori

Indikators	2020.–2022. gada dati	Mērķis 2025. gadā	Mērķis 2027. gadā
1. Absolventu apmierinātība – DU kā 1.studiju izvēles vieta (no 1.kursā imatrikulētajiem)	36%	40%	45%
2. Doktora grādu ieguvēji (no doktorantūrā studējošo kopskaita)	8%	15%	20%
3. DU ieguldījums tautsaimniecībā	229* milj. Eur	235 milj. Eur	270 milj. Eur

* Zeps, Artūrs. Augstskolas ieguldījums tautsaimniecībā un ieguldījuma pilnveides iespējas. Prezentēta 2021. gada 4. decembrī, ieraksts ir pieejams: <https://lpr.gov.lv/lv/2021/latgales-pievienota-vertiba-cilveki-un-latgaliskums-turisma-inovacija-augstakaja-izglitiba/>

DU attīstībā ir svarīgi nostiprināt, pirmkārt, kvalitatīvas studiju vietas prestižu (pirmais indikators var tikt papildināts ar statistiku par absolventu atsauksmēm un apmierinātību ar studijām DU, proti, cik daudzi no absolventiem iesaka studijas DU citiem studētgrībētājiem). Otrkārt, doktora grāda ieguvēju pieaugums liecinās par augstskolas straujāku jaunā doktorantūras modeļa (t.sk. finansējuma) ieviešanu, kā arī demonstrēs intensitātes pieaugumu pētniecībā un akadēmiskā personāla ataudzi. Treškārt, izmantojot Valtera Sudmanta (2009)

metodiku, ir aprēķināts DU ieguldījums tautsaimniecībā, kur galveno ieguldījumu veido tieši universitātes absolventu nodarbinātības rādītājs, pieņemot, ka vismaz 40 gadus absolvents atrodas aktīvajā darba tirgū. (Šai rādītājā vēl tiek ņemti vērā iestādes, ārvalstu viesu, studentu izdevumi un pētniecības piensums).

BŪTISKĀKIE IZAIČINĀJUMI UN IESPĒJAMIE RISINĀJUMI

- 1. Iekšējo resursu konsolidācija.**
- 2. Sadarbības stiprināšana, t.sk. starptautiskā līmenī.**
- 3. Finanšu resursu piesaiste.**

Iekšējo resursu konsolidācija

Mērķis – optimāla studiju vide un institucionālais atbalsts trīs stratēģisko virzienu attīstībai un izcilībai.

- 1) **Struktūrvienību konsolidācija (fakultāšu skaits, katedru lietderība, izšķiršanās par zinātnisko institūtu sīkākām struktūrvienībām: departamenti vai centri; zinātniskā un studiju infrastruktūra, tās noslogojums, aģentūras DU sastāvā un līdzīgas struktūrvienības fakultātēs vai institūtos).***

Katram no 3 stratēģiskajiem specializācijas virzieniem (dabaszinātnes, sociālās zinātnes, humanitārās un mākslas zinātnes (reģionālistika)) ir jāizvirza savs mērķis, par izejas punktu liekot šī brīža iestrādes un aktuālus, starpdisciplinārus risinājumus. Piemēram, sociālās zinātnes ir daudzveidīgi attīstījušās DU, bet daiļrades psiholoģija (Literārā akadēmija, radošuma koncepta pārvērtēšana dizaina domāšanā pasaulē utt.), etniskā psiholoģija (multietniskā vide, iekļaujošas sabiedrības koncepti) vai pieaugušo izglītība (reģiona specifika, mūzikas izglītības koncepti), arī drošības politika, sabiedrības vadība – virzieni, kas ļautu harmonizēt sabiedrības attīstības iespējas, mazināt novecošanās depresīvumu reģionā un pasaulē.

Ja šobrīd DU ir 5 fakultātes, 2 institūti, 2 aģentūras, tad pirmais solis katra stratēģiskā virziena ekselences centra radīšanai, ir pāreja uz 2–3 fakultātēm. Protams, nepieciešams padziļināts administratīvo, pētniecības un infrastruktūras resursu izvērtējums. Tai pašā laikā Latvijā notiek jauna doktorantūras modeļa ieviešana (doktorants kā pētniecības institūcijas darbinieks), jauna akadēmiskās karjeras modeļa ieviešana, kurā uzsvars uz pētniecībā balstītu zināšanu pārnesi studijās (pētnieks → docētājs), kā arī pētnieciskās un studiju slodzes sabalansēšanu, tāpēc konsolidācijas process, kas jau ir veikts, apvienojot sociālās un humanitārās zinātnes vienā pētniecības struktūrā, var tikt izmantots par paraugu arī fakultāšu pārstrukturizācijā.

Daudzas Latvijas augstskolas ir atteikušās no sīku struktūrvienību saglabāšanas (īpaši, ja specializācijai trūkst spēcīga profesora (tenūra), tāpēc netika saglabātas katedras, bet veidotas studiju virzieni padomes fakultātēs. Vērojot nevienmērīgo katedru skaitu pa fakultātēm DU, kā arī personāla skaitu tajās, būtu jāatsakās no katedrām. Nelielām struktūrvienībām ir grūtāk nodrošināt starpdisciplināritāti, izveidot nacionāla vai starptautiska līmeņa pētniecības grupas. Tas ir arī papildu administratīvais, iespējams, arī finanšu slogs.

Līdzīgi ir jāskata arī DU zinātnisko institūtu struktūra: Dzīvības zinātņu un tehnoloģijas institūtā šobrīd ir 6 departamenti, kas sīkāk tiek iedalīti laboratorijās un centros, savukārt Humanitāro un sociālo zinātņu institūts veidots optimāli un pārskatāmi – tajā darbojas 4 centri.

Tā kā institūtu publiskajā informācijā nav atrodams darbinieku skaits, tad grūti novērtēt tieši šāda modeļa lietderību, bet sīkāks sadalījums (centri, departamenti) liek domāt par iekšējas konsolidācijas un samērīguma principa ieviešanas nepieciešamību.

Tāpat jāskata zinātniskā un studiju infrastruktūra: studējošo skaita samazinājums (pēc IZM ziņām, prezentācija Latgales apakškomisijā 07.03.2023, pieejama: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/383B0E83E4226473C2258966004EBC9E?OpenDocument>; studējošo skaita samazinājums Latgales augstskolās noticis straujāk nekā pārējos Latvijas reģionos: no 10 687 studējošajiem 2003.gadā līdz 4143 – 2023.gadā; kopš 2011.gada studējošo skaits Latgalē 4000–5000 studējošo ik gadu. Tas nozīmē, ka pieejamā infrastruktūra tiek izmantota tikai daļēji.

Konsolidācijas procesā ir skatāmi arī aģentūru attīstība DU sastāvā, vērtējot, vai nav dublēšanās, līdzīgu mērķu izvirzīšana. Piemēram, Latvijas Hidroekoloģijas institūts un Dzīvības zinātņu un tehnoloģiju institūtā esošais Ekoloģijas departaments ar Akvakultūras, Hidroekoloģijas laboratorijām, vai Daugavpils Medicīnas koledža un Māszinību katedra, Anatomijas un fizioloģijas katedra, kas ir Dabaszinātņu un matemātikas fakultātes struktūrvienības.

BŪTISKI, lai stiprinot katru no trim stratēģiskajiem virzieniem, nebūtu par daudz administratīvo amatu, spēcīgiem pētniecības virzieniem būtu spēcīgas pētniecības grupas un profesūra, tam līdzās attīstot studiju programmas un doktorantūras skolas. Šī brīža administratīvā struktūra vairāk kalpo atsevišķu pakalpojumu sniegšanai, administratīvo funkciju veikšanai, nevis ir pakārtotas stratēģiskās specializācijas virzieniem un akadēmiskā personāla, studējošo izaugsmei un attīstībai.

REZULTĀTS: trīs stratēģiskie specializācijas virzieni, kam pakārtota administratīvā un institucionālā struktūra: 2–3 fakultātes ar trim studiju padomēm un doktorantūras skolu, 2 institūti, izvērtējot sīkāko struktūrvienību lietderību un atbilstību. Jebkurā gadījumā – sīkāks dalījums veidojas, ja ir spēcīga un atšķirīgu virzienu attīstoša pētniecības grupa ar profesoru, vadošo pētnieku priekšgalā. Optimāli izmantotas DU telpas un zinātniskā infrastruktūra.

2) *Studiju programmu skaita samazināšana un virzienu pārskatīšana.*

Pēc DU ziņām (Barševskis, A. Daugavpils Universitāte. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/383B0E83E4226473C2258966004EBC9E?OpenDocument>) šobrīd ir 53 programmas 16 studiju virzienos. Kā norāda minētais avots, tad šobrīd ir pārskatītas 6 studiju programmas, bet slēgšana vai pārveidošana saistīta kopumā ar 21 studiju programmu. 6 programmas (4 no tām doktorantūras) ir kopīgas ar citām Latvijas augstskolām. Pietrūkst informācijas par īstenojamo studiju programmu (vai kursu) skaitu angļu valodā.

Studiju konsolidācijas process ir iekavēts, taču šobrīd, izvērtējot un atbilstoši mūsdienu prasībām veidojot programmas, jāpievērš uzmanība:

1. Caurviju prasmju stiprināšanai (valodu zināšanas, IT, kritiskā domāšana, medijpratība, lielo datu apstrāde, problēmrisināšanas spējas u.c.), kas katrā no izglītības posmiem ļautu pieaugt konkurētspējai darba tirgū un elastīgi un efektīvi pieņemt digitālā laikmeta izaicinājumus vai būt konkurētspējīgam mainīgā darba tirgus piedāvājuma apstākļos. Tas nozīmē, ka ir vairāku kursu bloks, kas jāveido neatkarīgi no programmas specifikas. Tas ļauj arī efektīvāk

izmantot akadēmiskā personāla resursu. Te uzreiz jāpiebilst, ka tieši šie kursi ir jāveido interaktīvi, digitālā formātā, jo tie var būt saistoši arī mūžizglītības un studiju popularizēšanas kontekstā.

2. Starpdisciplinārām programmām, atsevišķas no tām jau ir minētas, domājot par sociālā virziena attīstību. Tai pašā laikā Latvijā joprojām pietrūkst studiju programmu, kas niansēti izkopj digitālās un mentoringa prasmes, tāpēc DU varētu piedāvāt kompetentus mentorus, lietotāju pieredzes pētniekus un dizainerus, datu analītiķus (IT jomā), kas sadarbībā ar jomas ekspertiem risinātu trūkstošo darbaspēka jautājumu dažādās nozarēs (primāri pedagogijā, drošības un veselības aprūpē).
3. Svarīga ir tehnoloģiju lietošana katrā no studiju līmeņiem, proti, vismaz 3 būtiskas problēmas risina tehnoloģijas: 1) katrai universitātei veidojas unikālas datu kopas, DU, piemēram, Latgales dati, Nacionālās mutvārdu vēstures teksti, Koleopteroloģijas fonds u.c., kas potenciāli ir unikālu studiju un pētniecības virzienu pamatā, tā ir vērtība, kas jāpiedāvā kā viens no pētnieciskajiem pakalpojumiem un sadarbības platformām kā nacionālajā, tā starptautiskajā līmenī, 2) starpdisciplināras programmas vienojošais punkts ir tieši optimālāko rīku, korpusu, repozitoriju atrašana vai radīšana, 3) nelielajās studiju programmās, kur varbūt ir nepietiekami augstas kvalifikācijas mācītbspēks, ir iespēja veidot līgumus un studiju procesu līdz 50% organizēt attālināti. Tas risina arī studētgrībētāju jautājumu, jo tad studējošie no citām valstīm var plānot savu klātienē uzturēšanās laiku (izdevumus utt.) krietni optimālāk.
4. Studiju programmas (pēc tām, kurām ir pieprasījums, kurās ir unikālo datu bāzu specifika) ir jāveido kursi angļu valodā vai jāpiesaista ārzemju docētāji, nozaru eksperti, kam ir pieredze un redzējums, tad zināšanu pārnese notiek ātrāk un uzreiz ir saistīta ar darbu vai zināšanu pieredzi.
5. Turpināms darbs arī nacionālajā līmenī, proti, šobrīd tiek mainīta arī akreditācijas kārtība (pāreja uz institucionālo akreditāciju), tai pašā laikā ir diezgan smagnējas prasības programmu izmaiņām, tās nespēj pielāgoties darba tirgus un zinātnes attīstības prasībām. Tas nozīmē, ka ir nepieciešamas izmaiņas arī akreditācijas regulējumos. Kamēr to nav, docētājam ir jāmaina jaunākais, mūsdienām atbilstošais saturs iekļaut jau esošajās tēmās, mainīt metodoloģiju vai izmantojamās tehnoloģijas un rīkus.

REZULTĀTS: katrā no trim stratēģiskās specializācijas virzieniem ir pilna cikla augstākās izglītības programma, pētnieciskajiem virzieniem atbilstošas starpdisciplināras studiju programmas un moduļu daudzveidība, kas ļauj uzņēmējam pastiprināti apgūt komunikācijas, vai valodniekam IT dizaina un lietotāja pieredzes pētnieka prasmes, lai DU absolvents ir pieprasīts un konkurētspējīgs darba tirgū. Tai pašā laikā jau šobrīd interaktīvas, digitālā veidā, mūsdienīgu metodoloģiju piedāvājošos studiju kursus var iekļaut mūžizglītības piedāvājumā, tas ļautu paātrināt studiju programmu konsolidācijas procesu. Jo, iespējams, ir studiju programmas ar izcilu saturu, bet ļoti nelielu studentu skaitu vai minimālu pieprasījumu tieši reģionā, Latvijā. Tādējādi tiktu saglabāts akadēmiskais resurss, kā arī tiktu paplašināta kursu apguves mērķauditorija.

2. Sadarbības stiprināšana, t.sk. starptautiskā līmenī.

Mērķis - atvērtību Eiropai, darba tirgus vajadzībām un pieprasījumam nodrošina DU cilvēkkapitāla profesionalitāte, digitalizācija un konkurētspējīgs atalgojums.

Lai to sasniegtu, ir svarīgi visi sadarbības līmeņi starp: 1) struktūrvienībām un atbalstošajām institūcijām DU, 2) visu līmeņu izglītības iestādēm (DU kā Latgales izglītības ekosistēmas centrs), 3) reģiona un nacionāla līmeņa pārvaldes un darbadevēju institūcijām, 4) augstākās izglītības un pētniecības institūcijām Latvijā un pasaulē.

Veidojot DU kā Latgales reģiona izglītības ekosistēmas centru, svarīgi stiprināt cilvēkkapitālu: 1) noteikt un atbalstīt 3 stratēģisko specializācijas virzienu vadošos profesorus, izveidojot spēcīgas pētniecības grupas, 2) gādāt par atbilstošu doktorantūras skolu vai kopīgu studiju programmu stiprināšanu, t.sk. paredzot un attīstot hibrīdformas studijām un piesaistot ārzemju studējošos, 3) realizēt akadēmiskās karjeras modeļa un konkurētspējīga atalgojuma ieviešanu.

Stiprinot cilvēkkapitālu, izvirzīsies līderi, kas fundamentālos un lietišķos pētījumos spēs:: 1) risināt reģiona un pasaules izaicinājumus (glokālie risinājumi), 2) nodrošināt akadēmisko ataudzi, 3) ieviest inovācijas reģiona attīstībai svarīgajās nozarēs: IT, lauksaimniecībā, tūrismā, pārtikas tehnoloģijā, pedagogijā, multilingvistikā, sabiedrības pārvaldībā, drošībā un latgalistikā.

Par katru no sadarbības līmeņiem ir jādomā atsevišķi, taču dažus sadarbības piemērus, kas ir abpusēji izdevīgi reģionam, īpaši Daugavpils pilsētai, un augstskolas akadēmiskajam personālam, programmu attīstībai, es minēšu.

DU kā Latgales izglītības ekosistēmas centrs – tas nozīmē tikai to, ka DU akadēmiskais personāls spēj piedāvāt profesionālu ekspertu redzējumu savu stratēģisko specializācijas nozaru un zinātņu virzienu problēmu risināšanā un attīstībā. Zinātnes komunikācija ir viena no atslēgām, kas ir jāizmanto, piedaloties dažāda līmeņa forumos, domnīcās, tīklošanās pasākumos, ideju tirgos utt.

Valstī šobrīd notiek pāreja uz kompetenču pieejas izglītību un uz mācībām latviešu valodā. Daudzās skolās trūkst psiholoģiska, metodoloģiska vai mācību priekšmetu skolotāju atbalsta, bet DU izglītības studiju programmas ir vēsturiski senākās. Tas nozīmē, ka jāveido atbalsta sistēma ar mazāk noslogoto akadēmisko personālu un vecāko kursu studējošajiem, tam jābūt ir studiju procesa sastāvdaļai praktikumam, lauka pētījumu, projektu darba, fokusgrupas izpētes utt. veidā. Ja tikai cilvēkkapitāls to atļauj, tam jābūt didaktikas, psiholoģijas, virzienu jomu atbalsta centram, kas var piedāvāt nepieciešamos pakalpojumus, tādējādi finansiāli papildināt DU ienākumus vai uzlabot akadēmiskā personāla atalgojumu (atkarībā no vienošanās un pakalpojumu veida).

Tāpat jau šobrīd DU akadēmiskā personāla un studējošo pārstāvji var risināt karjeras konsultantu un karjeras izglītības nepietiekamo piedāvājumu un norisi vispārīzglītojošā skolā. To veiksmīgi dara DU Austrumlatvijas literārā akadēmija, Humanitārā akadēmija, taču pietrūkst interaktīvu, skolēniem saistošu aktivitāšu, piemēram, STEM, valsts aizsardzības mācības jomās.

Piedāvāt globālus risinājumus un ieviest inovācijas var tad, ja ir sadarbība: 1) ar lokālajiem nozaru pārstāvjiem, primāri, Latgales plānošanas aģentūru, pašvaldībām, nozaru asociācijām, 2) ar citām izglītības un pētniecības iestādēm reģionā un ārpus tā, 3) ar vadošajiem nozares, zinātnisko institūciju pārstāvjiem. Tāpēc ir svarīgi esošos līgumus „iedarbināt”: tīklošanās pasākumos, ideju tirgos, domnīcās, vasaras skolās, hakatonos, jaunuzņēmumos, kopradē u.c. aktivitātēs, kas nodrošina zināšanu pārnesi un efektīvi ļauj izmantot DU cilvēkkapitāla zināšanas un atklājumus fundamentālās zinātnes vai nozares attīstībā.

Izšķirīga ir produktīva un praktiska sadarbība ar industrijas pārstāvjiem, savukārt tā var veidoties, ja pats studiju process ir vērst uz rezultātu, eksperimentu un kompetenču attīstību. Mācīties darot, risinot konkrētu problēmu – ir pamats attīstībai jebkurā izglītības posmā. Tāpēc gan pētniecisko darbu izstrādē, gan teorētisko kursu apgūvē, svarīgi formulēt risināmas problēmas, ideālā gadījumā uzreiz tās praktiski pielietot kādā uzņēmumā vai sadarbības institūcijā (profesionāla akadēmiskā personāla vadībā). Studijas ir jāorganizē tā, lai palielinātu studentu iesaisti inovāciju un zināšanu pārneses procesā. Tas ļaus attīstīt studentu uzņēmējdarbības, inovāciju radīšanas spējas, kreatīvu skatījumu uz lietām, piedāvājot šo spēju veicinošus studiju kursus, koprades iespējas, iespējas piedalīties projektos un biznesa inkubatoros. Tāpat ir svarīgi turpināt volarizācijas kompetenču attīstīšanu un jaunu iespēju piedāvāšanu akadēmiskajam personālam inovatīvu produktu, pakalpojumu izveidei un uzņēmējdarbības (t.sk. sociālās) uzsākšanai.

Tikpat nozīmīga universitātes atpazīstamības, jaunu studiju programmu veidošanā, pētniecības nišu atrašanās un studējošo piesaistei ir starptautiskā sadarbība. Te intensīvāk jāiesaistās tieši Eiropas Universitāšu asociācijā, ES programmās, kas atbalsta inovāciju, zināšanu pārneses un digitalizācijas procesus. Viena no aktivitātēm, kas parāda, cik svarīga Eiropā ir studējošo skaita palielināšana, kvalitatīvs studiju piedāvājums ir Erasmus+ programma “Eiropas Universitāte”, kurā no Latvijas ir iesaistījušās jau vairākas augstskolas. Projekta mērķis ir dot ieguldījumu mazo un vidējo pilsētu, to reģionu attīstībā – reģionāli risinājumi ar Eiropas perspektīvu. Projektā paredzēts būtiski stiprināt reģionu inovāciju sistēmu, dot ieguldījumu reģionu digitālajā, vides un ilgtspējīgajā transformācijā, tādējādi virzīties uz viedu un ilgtspējīgu reģionu attīstību. Tai skaitā programma meklē atbildi uz optimālu konsorciju (arī juridisko jautājumu) modeļa izstrādi, kas vitāli svarīgs arī DU attīstībai.

DU izaugsmei svarīgi aktīvāk izmantot sadarbības memoranda iespējas (līgums starp IZM, RTU un Masačūsetsas Tehnoloģiju institūtu, 2021), kas paredz Latvijas augstskolu iesaisti globālā augstākās izglītības institūciju mācībspēku, tehnoloģiju ekspertu, pētnieku un rīcības politikas ekspertu kopienā un veidos inovāciju un pētniecības ekosistēmu Latvijā.

Pēdējos gados Latvijas zinātņu universitātes ir iesaistījušās Latvijas kosmosa stratēģijas realizēšanā, CERN (Eiropas Kodolpētījumu organizācija) apmācībās un projektos, tikko ir apstiprināta Latvijas kibernetikas stratēģija līdz 2026.gadam, DU ir intensīvāk jāiesaistās šajos procesos, piedāvājot arī savu pienesumu dabaszinātņu un drošības jautājumos.

BŪTISKI veikt prioritāro Latvijas (pētnieciskās institūcijas, augstākās izglītības iestādes, industrija) un ārvalstu sadarbības partneru atlasīšanu un sadarbības potenciāla izvērtēšanu, ar kuriem no partneriem tiks veidota ciešāka sadarbība, veicot sadarbības partneru analīzi un segmentēšanu dažādiem sadarbības mērķiem. Mērķtiecīgi un aktīvi veidot DU tēlu publiskajā

telpā kā kompetentu, uz sadarbību vērstu partneri sabiedrībai kopumā, bet īpaši topošajiem studentiem un industrijai.

3. Finanšu resursu piesaiste.

Nepietiekams finansējums ir viena no akūtākajām problēmām Latvijas augstākās izglītības uz pētniecības telpā.

Pēc DU ziņām (Barševskis, A. Daugavpils Universitāte. Pieejams: <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/383B0E83E4226473C2258966004EBC9E?OpenDocument>) 74% no visa pieejamā finansējuma (2021.gadā kopējais budžets – 8 884 992 EUR) veido valsts budžeta dotācija. Pēc Pasaules Bankas, OECD ieteikumiem, valsts dotācijai būtu jābūt 50% apmērā, pārējo finansējumu piesaistot projektu, programmu veidā.

DU padome ir apstiprināta 2022.gada 31.janvārī. Augstskolu likumā ir noteikts, ka viens no padomes uzdevumiem ir finanšu kontrole un konsultēšana finanšu un investīciju piesaistē. Tas var paātrināt attīstībai nepieciešamo līdzekļu piesaisti.

Ir vairāki ceļi, kā veicināt pašu ieņēmumu pieaugumu DU:

1. Augstākās izglītības attīstība varēs notikt straujāk un mērķētāk arī reģionos, ja Atveseļošanās un noturības mehānisma finansējuma, ES Struktūrfondu finansējuma sadalē būs ievērots arī teritoriālais starpnozaru un ilgtermiņa princips. Tāpēc aktīvi ir jāiesaistās rīcībprogrammas Latgales reģiona attīstībai izstrādē, sadarbībā ar DU padomi jānodrošina stratēģisko virzienu attīstība un cilvēkkapitāla stiprināšana.

Vēl vairāk – šī brīža VARAM pozicionējums (<https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/0/85C6BEB1E87B7FDEC2258951003E6BC5?OpenDocument>) ir tāds, ka steidzami jālūdz atbalsts ES speciālas Eiropas Austrumu robežas programmas izveidei. Šajā ģeopolitiskajā situācijā tas ļautu kopumā uzlabot ekonomisko, sociālā atbalsta un arī izglītības situāciju Latgales reģionā, mazināt depresīvo sabiedrības noskaņojumu un stiprināt piederības sajūtu valstij un Eiropai.

Tai pašā laikā augstākās izglītības un pētniecības vajadzības DU ir jāpozicionē Latgales plānošanas reģionam, kas sadarbībā ar VARAM šobrīd izstrādā Latgales rīcībprogrammu.

2. Pārskatot DU telpu un zinātniskās infrastruktūras izmantojuma intensitāti, jādomā par iespēju iznomāt telpas, veidot koprades telpas, sadarbojoties ar pilsētas, iespējams, arī ārvalstu uzņēmējiem un investoriem domāt par infrastruktūras uzturēšanu un tai pašā laikā finanšu resursu piesaisti.
3. Aktīvāka iesaistīšanās starptautisku projektu konkursos, t.sk. *Horizon*, pārrobežu projekti u.c.
4. Mūžizglītības iespēju paplašināšana, piedāvājuma veidošana kā tiem, kas pārkvalificējas vai padziļina prasmes, zināšanas, proti, strādājošajiem, tā uzņēmēju vajadzībām un attīstībai, arī bezdarbnieku un pieaugušo tālākizglītības programmām.
5. Pieprasītāko moduļu piedāvāšana digitālā formā, arī angļu valodā ļautu ne tikai popularizēt DU kā lietišķās zinātnes universitāti ārzemēs, bet padarīt

konkurētspējīgāku akadēmiskā personāla atalgojumu, piesaistīt ārvalstu studentus un klausītājus.

6. DU kā Latgales reģiona izglītības ekosistēmas centrs arī var piedāvāt savus pakalpojumus Latgales reģiona (un ne tikai) izglītības iestādēm.

5 gadi DU attīstībā ir stratēģisko specializāciju stabilizēšanās un tīklošanās laiks, kurā, efektīvizējot iekšējo pārvaldes struktūru, izceļot un atbalstot izcilākos profesorus (tenūra) un gādājot par pētnieku ataudzi, pieaug DU atpazīstamība Eiropā un uzticamība studiju un pētniecības kvalitātei, nostiprinās DU kā vadošā partnera loma dažāda līmeņa konsorcijs. Tā ir platforma ceļā uz zinātnes universitāti.

16.03.2023.

Ilga Šuplinska